

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากร

ประชากรของการวิจัยนี้คือ บิดาที่มีบุตรวัย 0-5 ปี กลุ่มตัวอย่างประชากรมีลักษณะดังนี้ คือ

1. เป็นบิดาของบุตรวัย 0-5 ปี ที่มารับบริการที่แผนกผู้ป่วยนอกของแผนกกุมารเวชศาสตร์ และหน่วยกุมารจิตเวช แผนกจิตเวชศาสตร์ โรงพยาบาลจุฬาลงกรณ์ ซึ่งพักอยู่ในครอบครัวเดียวกัน

2. ไม่จำกัดอายุ

3. ไม่จำกัดระดับการศึกษา สามารถอ่านออกเขียนได้

4. ไม่จำกัดอาชีพ

5. ไม่จำกัดรายได้

6. ยินดีให้ความร่วมมือในการตอบแบบสอบถาม

ตัวอย่างประชากรทั้งหมดมีจำนวน 77 ราย สุ่มตัวอย่างแบบเฉพาะเจาะจง

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ผู้วิจัยได้สร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเอง โดยมีวิธีการดังนี้

1. ศึกษาจากหนังสืออ้างอิง บทความ วารสาร งานวิจัย และสิ่งตีพิมพ์ต่าง ๆ ที่กล่าวถึงบทบาทของบิดาทั้งของในประเทศและต่างประเทศ

2. รวบรวมข้อมูลความรู้ต่าง ๆ ดังกล่าว และบางส่วนดัดแปลงมาจากเครื่องมือในการวิจัยเรื่องความรู้ เจตคติและบทบาทของบิดาในการเลี้ยงดูบุตรวัย 1-3 ปี ของ อมรา ภิญญา (2533) มาเป็นแนวทางในการสร้างแบบสอบถาม ซึ่งประกอบด้วย 3 ส่วน คือ

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไป ได้แก่ อายุบุตร เพศของบุตร อายุของบิดา ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้ ที่มาของรายได้ ลักษณะของครอบครัว ประสบการณ์ในการเลี้ยงดูบุตร ลำดับการเกิดของบุตรในครอบครัว จำนวนบุตรทั้งหมดในครอบครัวและผู้ที่เลี้ยงดูบุตรเป็นส่วนใหญ่

ส่วนที่ 2 สำนวจพฤติกรรมของบุตร เป็นการสำวจความผิดปกติทางด้านอารมณ์หรือจิตใจ จำนวน 25 ข้อ โดยให้บิดาประเมินความมากน้อยของพฤติกรรมของบุตรในช่วง 6 เดือนที่ผ่านมา มี 3 ระดับ คือ

- 0 หมายถึง บุตรไม่เคยมีพฤติกรรมนั้นเลย
- 1 หมายถึง บุตรมีพฤติกรรมนั้นเพียงเล็กน้อย หรือบางครั้ง
- 2 หมายถึง บุตรมีพฤติกรรมนั้นบ่อยครั้งมาก

แบบสอบถามในส่วนนี้ใช้เพื่อประเมินสภาพอารมณ์และจิตใจของบุตร ถ้ากลุ่มตัวอย่างบิดาของบุตรที่มารับบริการแผนกผู้ป่วยนอกของแผนกกุมารเวชศาสตร์สำวจพฤติกรรมของบุตรแล้วพบว่า มีข้อใดได้ระดับ 2 ถือว่าบุตรที่มารับบริการที่แผนกผู้ป่วยนอกของแผนกกุมารเวชศาสตร์นั้น มีความผิดปกติทางด้านอารมณ์หรือจิตใจ ผู้วิจัยจะคัดกรณีตัวอย่างนั้นออกไป เนื่องจากไม่เข้ากับหลักเกณฑ์ที่กำหนด ในกลุ่มตัวอย่างบิดาของบุตรที่มารับบริการที่หน่วยกุมารจิตเวช แผนกจิตเวชศาสตร์ การสำวจพฤติกรรมบุตรสามารถช่วยประเมินความรุนแรง และเป็นส่วนที่สนับสนุนการวินิจฉัยอาการหรือความผิดปกติทางอารมณ์และจิตใจ

ส่วนที่ 3 บทบาทของบิดาในการเลี้ยงดูบุตรวัย 0-5 ปี ประกอบด้วยบทบาทของบิดา 4 ด้าน ดังนี้คือ

1. บทบาทด้านการเป็นผู้หาเลี้ยงครอบครัว จำนวน 7 ข้อ ได้แก่ ข้อ 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7
2. บทบาทด้านการเป็นผู้ดูแลและเลี้ยงดูบุตรจำนวน 13 ข้อ ได้แก่ ข้อ 9, 10, 11, 12, 13, 14, 17, 18, 19, 20, 21, 22, 23
3. บทบาทด้านการปกป้องคุ้มครองสมาชิกของครอบครัว จำนวน 9 ข้อ ได้แก่ ข้อ 15, 16, 24, 29, 31, 32, 33, 34, 37

4. บทบาทด้านการเป็นสื่อกลางของครอบครัวและสังคม จำนวน 11 ข้อ
ได้แก่ ข้อ 8, 25, 26, 27, 28, 30, 35, 36, 38, 39, 40

ลักษณะคำตอบเป็นมาตราส่วนประมาณค่า แบ่งคำตอบเป็น 5 ระดับ ดังนี้คือ

ปฏิบัติกิจกรรมนั้นทุกครั้งสม่ำเสมอ	เท่ากับ	5	คะแนน
ปฏิบัติกิจกรรมนั้นเป็นส่วนใหญ่	เท่ากับ	4	คะแนน
ปฏิบัติปานกลาง	เท่ากับ	3	คะแนน
ปฏิบัติบางครั้ง	เท่ากับ	2	คะแนน
ไม่ได้ปฏิบัติ	เท่ากับ	1	คะแนน

ข้อคำถามทั้งหมดมีจำนวน 40 ข้อ หลังจากนั้นจึงรวบรวมคะแนนทั้งหมดแล้วนำมาวิเคราะห์ คะแนนสูงแสดงถึงบิดามิบทบาทในการเลี้ยงดูบุตรมาก และคะแนนต่ำแสดงถึงบิดามิบทบาทในการเลี้ยงดูบุตรน้อย โดยมีเกณฑ์ในการพิจารณาคะแนนเฉลี่ย ดังนี้

ถ้าคะแนน	5.00 - 4.60	หมายความว่า	บิดาปฏิบัติบทบาทนั้นมากที่สุด
ถ้าคะแนน	4.59 - 3.60	หมายความว่า	บิดาปฏิบัติบทบาทนั้นมาก
ถ้าคะแนน	3.59 - 2.60	หมายความว่า	บิดาปฏิบัติบทบาทนั้นปานกลาง
ถ้าคะแนน	2.59 - 1.60	หมายความว่า	บิดาปฏิบัติบทบาทนั้นน้อย
ถ้าคะแนน	1.59 - 1.00	หมายความว่า	บิดาปฏิบัติบทบาทนั้นน้อยที่สุด

3. การหาความตรงของเครื่องมือ (Validity)

ผู้วิจัยนำแบบสอบถามที่สร้างขึ้นไปปรึกษากับอาจารย์ที่ปรึกษา แล้วนำไปให้ผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 3 ท่าน ซึ่งประกอบด้วยจิตแพทย์ 2 ท่าน และนักสังคมสงเคราะห์ 1 ท่าน คือ

พันเอกนายแพทย์สมทรง เกื้อหนุน กุมารแพทย์ ภาควิชากุมารเวชศาสตร์
โรงพยาบาลพระมงกุฎเกล้า

แพทย์หญิงอุมาพร ตรังคสมบัติ กุมารจิตแพทย์ ภาควิชาจิตเวชศาสตร์
โรงพยาบาลจุฬาลงกรณ์

คุณเตือนใจ อินทุโสมา นักสังคมสงเคราะห์ ภาควิชากุมารเวชศาสตร์
โรงพยาบาลจุฬาลงกรณ์

ผู้ทรงคุณวุฒิทั้ง 3 ท่าน พิจารณาความตรง ความครอบคลุมเนื้อหาและความเหมาะสมของภาษา พร้อมทั้งข้อเสนอแนะ ซึ่งผู้วิจัยได้นำมาเป็นแนวทางในการแก้ไขปรับปรุงให้เหมาะสม

4. การหาความเที่ยงของแบบสอบถาม (Reliability)

ผู้วิจัยนำแบบสอบถามที่ได้ตรวจสอบความตรงแล้ว ไปทดลองใช้กับบิดาที่มีบุตรวัย 0-5 ปี ที่ศูนย์เลี้ยงเด็กกลางวัน วิทยาลัยพยาบาลสระบุรี จำนวน 10 ราย แล้วนำมาหาความเที่ยงตามแบบสัมประสิทธิ์อัลฟา (Alpha) หรือตามแบบของครอนบาช (Cronbach) ได้ค่าความเที่ยงเท่ากับ 0.91

การรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยมีขั้นตอนต่าง ๆ ในการดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลดังนี้

1. ทำหนังสือแนะนำตัวจากบัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ถึงผู้อำนวยการโรงพยาบาลจุฬาลงกรณ์ เพื่อชี้แจงรายละเอียด และขออนุมัติเก็บข้อมูล ภายหลังจากได้รับการอนุมัติให้เก็บข้อมูลได้แล้ว ผู้วิจัยเข้าพบหัวหน้าตึกผู้ป่วยนอก แผนกกุมารเวชศาสตร์ และหน่วยกุมารจิตเวช แผนกจิตเวชศาสตร์ โรงพยาบาลจุฬาลงกรณ์ เพื่อชี้แจงรายละเอียดในการเก็บข้อมูล

2. แจกแบบสอบถามให้กับบิดาของผู้ป่วยเด็กวัย 0-5 ปี ที่มารับบริการแบบผู้ป่วยนอก ที่แผนกกุมารเวชศาสตร์ และหน่วยกุมารจิตเวช แผนกจิตเวชศาสตร์ โรงพยาบาลจุฬาลงกรณ์ พร้อมทั้งชี้แจงวัตถุประสงค์ และวิธีการตอบแบบสอบถาม แล้วให้บิดาทำการตอบแบบสอบถาม ในรายที่บิดามีได้เป็นผู้พาบุตรมารับบริการเอง ผู้วิจัยจะชี้แจงวัตถุประสงค์กับมารดา และฝากแบบสอบถามซึ่งติดแสตมป์ไปกับมารดาผู้ป่วย เพื่อให้บิดาผู้ป่วยตอบและส่งกลับคืนทางไปรษณีย์

ในกรณีที่ฝากแบบสอบถามไปกับมารดาผู้ป่วยแล้ว ถ้าไม่ได้รับแบบสอบถามคืนภายหลัง 2 สัปดาห์ไปแล้ว ผู้วิจัยจะเขียนจดหมายชี้แจงความสำคัญของข้อมูลต่อการวิจัย พร้อมกับแนบแบบสอบถามติดแสตมป์ชุดใหม่ส่งไปถึงบิดาผู้ป่วย เพื่อให้บิดาผู้ป่วยตอบแล้วส่งกลับคืนทางไปรษณีย์ ถ้ายังไม่ได้รับแบบสอบถามคืนอีกภายใน 2 สัปดาห์ ผู้วิจัยจะติดตามแบบสอบถามนั้นเป็นครั้งที่ 3 ด้วยวิธีเดิม หากยังไม่ได้รับแบบสอบถามคืน ผู้วิจัยจึงตัดออกจากการวิจัยครั้งนี้

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยได้นำข้อมูลทั้งหมดมาวิเคราะห์ โดยดำเนินการดังนี้

1. ข้อมูลส่วนที่ 1 คือ ข้อมูลทั่วไป และส่วนที่ 2 คือ สสำรวจพฤติกรรมบุตร วิเคราะห์โดยคิดเป็นอัตราร้อยละ แล้วนำเสนอในรูปแบบตารางประกอบคำบรรยาย
2. ข้อมูลส่วนที่ 3 คือ บทบาทของบิดาในการเลี้ยงดูบุตร 4 ด้าน วิเคราะห์โดยหาค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ของบทบาทการเลี้ยงดูบุตรทั้งส่วนรวม รายข้อ และรายด้าน เปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและสถิติทดสอบ t ของบทบาทการเลี้ยงดูบุตรระหว่างกลุ่มบิดาของบุตรที่มารับบริการแผนกกุมารเวชศาสตร์ และหน่วยกุมารจิตเวช แผนกจิตเวชศาสตร์ โรงพยาบาลจุฬาลงกรณ์ เป็นรายข้อและรายด้าน

สถิติที่ใช้ในการวิจัย

1. คำนวณหาความเชื่อถือได้ของแบบสอบถามตามวิธีสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha) หรือตามแบบของครอนบาช (Cronbach) โดยมีสูตรการคำนวณดังนี้

$$r_{\alpha} = \frac{K}{K-1} \left(1 - \frac{\sum s_i^2}{St^2} \right)$$

เมื่อ $\sum s_i^2$ = ผลรวมของความแปรปรวนของข้อสอบแต่ละข้อ
 s_t^2 = ความแปรปรวนของข้อสอบทั้งฉบับ
 K = จำนวนข้อทั้งหมดในแบบสอบถาม
 r_α = ความเชื่อมั่นตามแบบสัมประสิทธิ์แอลฟา

$$s_i^2 = \left(\frac{\sum x_i}{N} \right) - \left(\frac{\sum x}{N} \right)^2$$

$$\sum s_i^2 = s_1^2 + s_2^2 + s_3 \dots$$

$$s_t^2 = \frac{\sum xt^2}{N} - \left(\frac{\sum xt}{N} \right)^2$$

$$K = \text{ข้อ}$$

$$N = \text{จำนวนผู้ตอบแบบสอบถาม}$$

2. ข้อมูลเกี่ยวกับบทบาทของบิดาในด้านต่างๆ วิเคราะห์โดยใช้สูตรดังนี้

2.1 สูตรคำนวณหาค่าเฉลี่ย

$$\text{ค่าเฉลี่ย } (\bar{X}) = \frac{\sum x}{N}$$

$$\sum x = \text{ผลรวมของคะแนนที่กลุ่มตัวอย่างแต่ละกลุ่มทำได้ทั้งหมด}$$

$$N = \text{จำนวนกลุ่มตัวอย่างแต่ละกลุ่ม}$$

2.2 สูตรคำนวณหาค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน

$$SD = \sqrt{\frac{\sum (X - \bar{X})^2}{n-1}}$$

X = คะแนนที่กลุ่มตัวอย่างแต่ละคนทำได้

\bar{X} = ค่าเฉลี่ย

N = จำนวนกลุ่มตัวอย่างแต่ละกลุ่ม

2.3 สูตรคำนวณหาขนาดของตัวอย่างประชากร

$$V = \frac{\sum_{i=1}^n (x - \bar{x})^2}{n-1} \quad (1)$$

V = ค่าความแปรปรวนของกลุ่มตัวอย่าง

\bar{x} = ค่าเฉลี่ย

$$N = \frac{Z_{\alpha}^2 SD^2}{\Delta^2} \quad (2)$$

N = จำนวนตัวอย่างประชากร

Z_{α} = ค่ามาตรฐาน

Δ = ความคลาดเคลื่อนที่ยอมรับได้

ศูนย์วิจัยสุขภาพกร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย